

Dags plocka fram en liberal klassanalys

Göteborgs-Posten den 19 februari 2012

Liberaler är inte bekväma med klassfrågan. DN:s ledarsida skrev den 5/2 att det är "primitivt" att dela in individer i kollektiv och ställa dem mot varandra. Vänsterns förlegade analys har gjort att klassbegreppet tappat slagkraft, och att liberaler kommit undan med att ignorera frågan. Detta ursäktar inte att låta vänstern monopolisera klassanalysen.

Naturligtvis existerar klass. Individer delas utan medvetna val in av samhället i olika samhällsklasser, ofta redan i barndomen. Vilken klass du tillhör påverkar dina värderingar, din sociala status och hur du bemöts av andra och därför dina livschanser.

Av Sveriges hundraåttio miljardärer har en tiondel adliga namn, trots att adeln i dag endast utgör 0,3 procent av befolkningen. Det tycks inte finnas en enda miljardär i Sverige som är utomeuropeisk invandrare. Bland unga från arbetarklassen påbörjar 28 procent högskolestudier jämfört med 70 procent för barn till akademiker. Att människor utifrån godtyckliga indelningar får sämre livschanser kan aldrig vara acceptabelt för liberaler.

En studie av ekonomerna Anders Björklund, Markus Jäntti samt John Roemer finner att föräldrars bakgrund endast förklarar en fjärdedel av variationen i inkomst i Sverige. Susanna Popovas bok "Överklass" bekräftar att den svenska överklassen själv inte längre definierar klass utifrån inkomst eller vem som förfogar över produktionsmedlen. Klass i dag är ett socialt fenomen kopplat till börd, värderingar och utbildning.

När Karl Marx utvecklade sina teorier jobbade arbetarklassen extremt mycket medan överklassen knappt behövde jobba. Men låginkomsttagare jobbar enligt SCB i dagens Sverige avsevärt färre timmar än höginkomsttagare, som ser det som ett socialt stigma att inte jobba i yrken med långa arbetsdagar som finans eller medicin. Det centrala problemet är inte längre en ojämlik spridning av kapital, utan ojämlik spridning av arbetstid och utbildning. Svenska arbetare har de senaste två decennierna haft samma inkomstökningstakt som andra klasser.

Finansiellt kapital är inte längre en strategisk bristvara som endast få har tillgång till. Socialt kapital spelar samtidigt en viktigare roll. Arbetarklassen lägger tre gånger mer av sin inkomst på tobak som den övre medelklassen. Andelen arbetare som aldrig läser böcker har enligt SCB ökat till 37 procent, jämfört med fem procent bland den övre medelklassen. Rätt reaktion mot klassamhället är inte en masspsykos av klasshat mot högutbildade i Solsidan som läser böcker och lär sina barn att göra detsamma. Effektiv klasskamp är att ändra beteenden och ideal.

Den svenska arbetarrörelsen insåg detta och hade en framgångsrik tradition att uppmuntra bildning och högre studier. Den radikaliserings som skedde 1968 och framåt gjorde dock att marxister trängde ut traditionella socialdemokrater. Resultatet var först att klasskillnaderna slutade krympa och efter en viss tid att socialdemokratiska partiet själv började krympa. Att klasstrukturer bestått i ett Sverige med 67 procentiga marginalskatter och fullt utbyggd välfärdsstat tyder på begränsningarna av vänsterpolitiken.

Vi borde våga ge liberal klasskamp en chans. Det behövs åter en kunskapsskola som kompenserar för brister i hemmet, och omfördelningspolitik måste utformas på ett sätt som gör att arbete inte straffas. Genom bättre entreprenörsklimat kan fler nya företagare ta sig fram. Liberaler borde våga föra fram sitt egen klassanalys, ärlig och fri från förlegade ideologiska tyglar.

Tino Sanandaji

PhD, postdoc i nationalekonomi vid University of Chicago

Adam Cwejman

förbundsordförande Liberala Ungdomsförbundet